

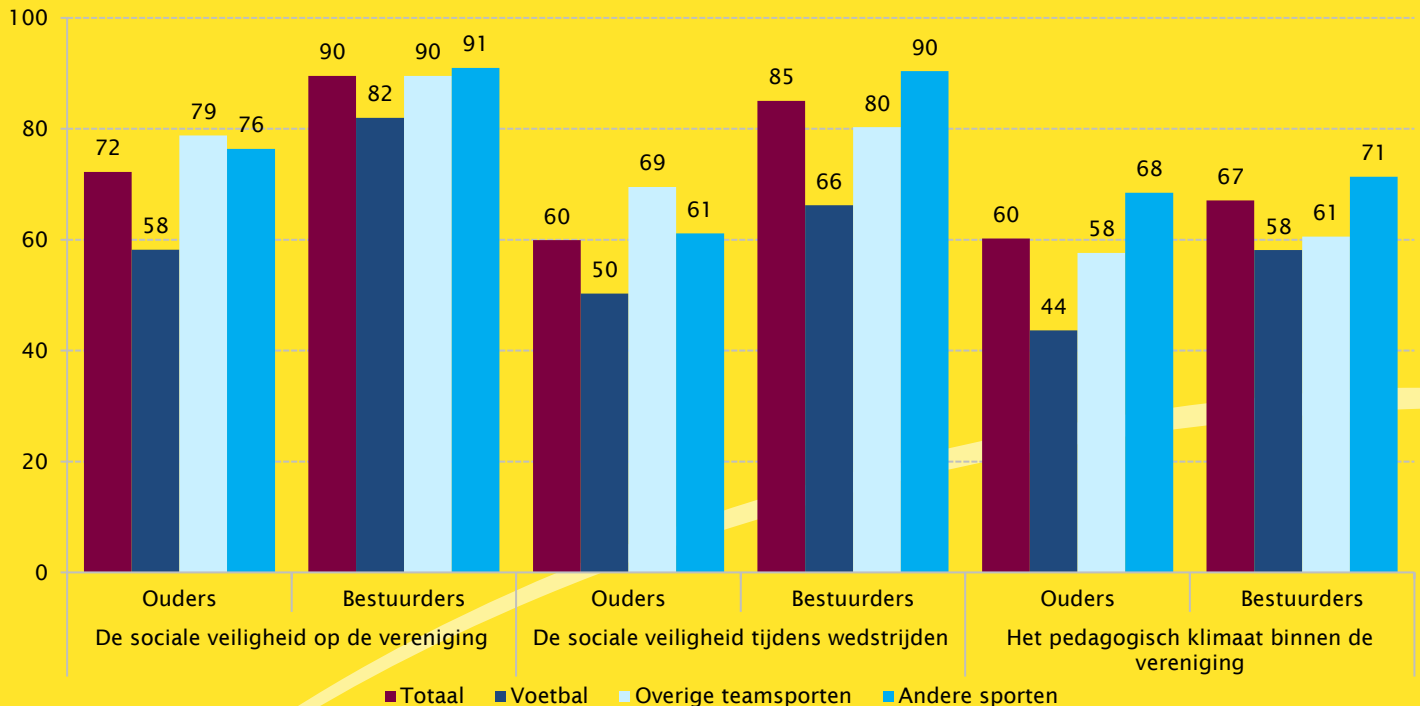
Positief sportklimaat bij sportverenigingen

Vanuit het oogpunt van ouders en verenigingsbestuurders

Factsheet 2020/46

Kirsten Gutter, Janine van Kalmthout & Marieke Reitsma

Figuur 1. Percentage ouders (n=651) en verenigingsbestuurders (n=405) dat aspecten van het sportklimaat in de vereniging als 'goed' beoordeelt (rapportcijfer 8-10; in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Nationaal Sportonderzoek (representatief online bevolkingspanel Ipsos), zomer 2019; Mulier Instituut, Verenigingspanel (representatief online panel sportverenigingen), winter 2019/2020.

Inleiding

Positieve sportcultuur is één van de zes thema's in het Nationaal Sportakkoord. De ambitie is dat overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos gesport kan worden. In het kader van deze ambitie zijn doelen gesteld, waaronder:

- Alle sportclubs hebben actief aandacht voor een positieve sportcultuur.
- Het is de norm voor trainers, leraren en instructeurs om het welzijn van het kind boven winst te stellen.
- Ouders en verzorgers langs de lijn zijn positieve supporters.

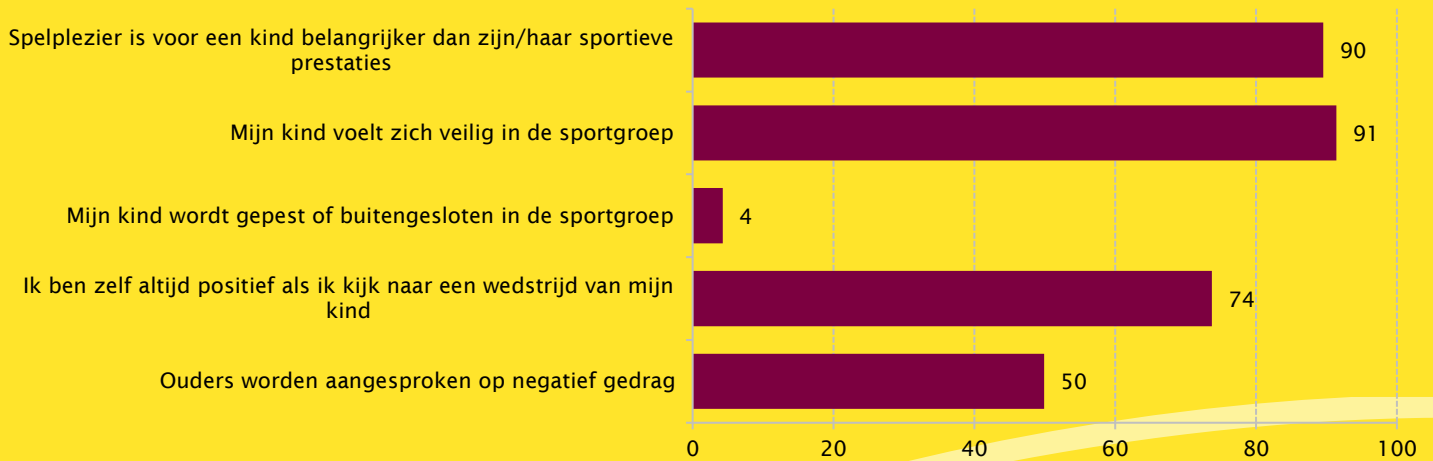
Het Mulier Instituut heeft in het kader van deze doelstellingen aan ouders van kinderen van 4 tot 15 jaar gevraagd hoe zij denken over het sportklimaat bij de sportvereniging van (een van) hun kind(eren). Daarnaast zijn verenigingsbestuurders bevraagd over het sportklimaat bij hun vereniging via het Verenigingspanel van het Mulier Instituut. In dit factsheet worden de resultaten gepresenteerd.

Sportklimaat in de vereniging

Aan ouders en verenigingsbestuurders is gevraagd om de

sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat bij de vereniging (van hun kind) te beoordelen met een rapportcijfer tussen de 1 en 10. In een goed pedagogisch sportklimaat kan een kind sporten in een positieve en veilige omgeving. Plezier staat voorop en er wordt gehandeld vanuit het belang van het kind. Circa zes op de tien ouders beoordelen de sociale veiligheid (afwezigheid van ongewenst gedrag) tijdens wedstrijden en het pedagogisch klimaat binnen de vereniging met een 8 of hoger. Bestuurders geven voor deze aspecten vaker hoge rapportcijfers dan ouders (figuur 1). Ouders van kinderen die in een voetbalteam spelen en bestuurders van voetbalverenigingen geven minder vaak een 8 of hoger dan ouders en bestuurders van andere (team)sporten. Een klein deel (0-3%) van de respondenten beoordeelt de bevroegde aspecten van het sportklimaat met een onvoldoende (5 of lager), maar er is een redelijk groot deel dat een 7 of lager geeft, zoals circa de helft van de voetbalouders voor alle bevroegde aspecten. Deze groep geeft geen onvoldoende, maar de beoordeling geeft wel aan dat er wat hen betreft verbeterpunten zijn. Voor de onderlinge sportiviteit van sporters geeft 61 procent van de

Figuur 2. Mate waarin ouders het eens zijn met stellingen over een positief sportklimaat (in procenten, eens of helemaal eens, n=651)

Bron: Mulier Instituut, Nationaal Sportonderzoek (representatief online bevolkingspaneel Ipsos), zomer 2019.

voetbalbestuurders een 8 of hoger, tegenover 82 procent van bestuurders van overige teamsportverenigingen en 90 procent van de bestuurders van niet-teamsportverenigingen (niet in figuur).

Spelplezier

Bijna alle ouders vinden spelplezier voor een kind belangrijker dan zijn of haar sportieve prestaties (90%, figuur 2). Dit geldt zowel voor ouders die de sportgroep van hun kind als meer recreatief typeren (96%) als ouders die de sportgroep als meer prestatief typeren (85%). Van de verenigingsbestuurders vindt een vergelijkbaar deel (89%) spelplezier belangrijker dan sportieve prestaties (niet in figuur). Zowel voor ouders als bestuurders zijn geen verschillen naar sport zichtbaar. Negen op de tien ouders denken dat hun kind zich veilig voelt in de sportgroep. Een kleine groep ouders stelt dat hun kind gepest of buitengesloten wordt (4%). Dit lijkt vaker het geval bij meer prestatief getypeerde sportgroepen (6%) dan bij meer recreatief getypeerde groepen (2%).

Drie kwart van de ouders stelt zelf altijd positief te zijn bij het kijken naar een wedstrijd van zijn of haar kind. De helft van de ouders geeft aan dat bij hun vereniging ouders worden aangesproken op negatief gedrag. Ouders van kinderen in een meer prestatief getypeerde sportgroep, ouders van jongens en ouders van voetballende kinderen geven vaker aan dat er in de club wordt aangesproken op negatief gedrag (niet in figuur). Bijna alle bevraagde

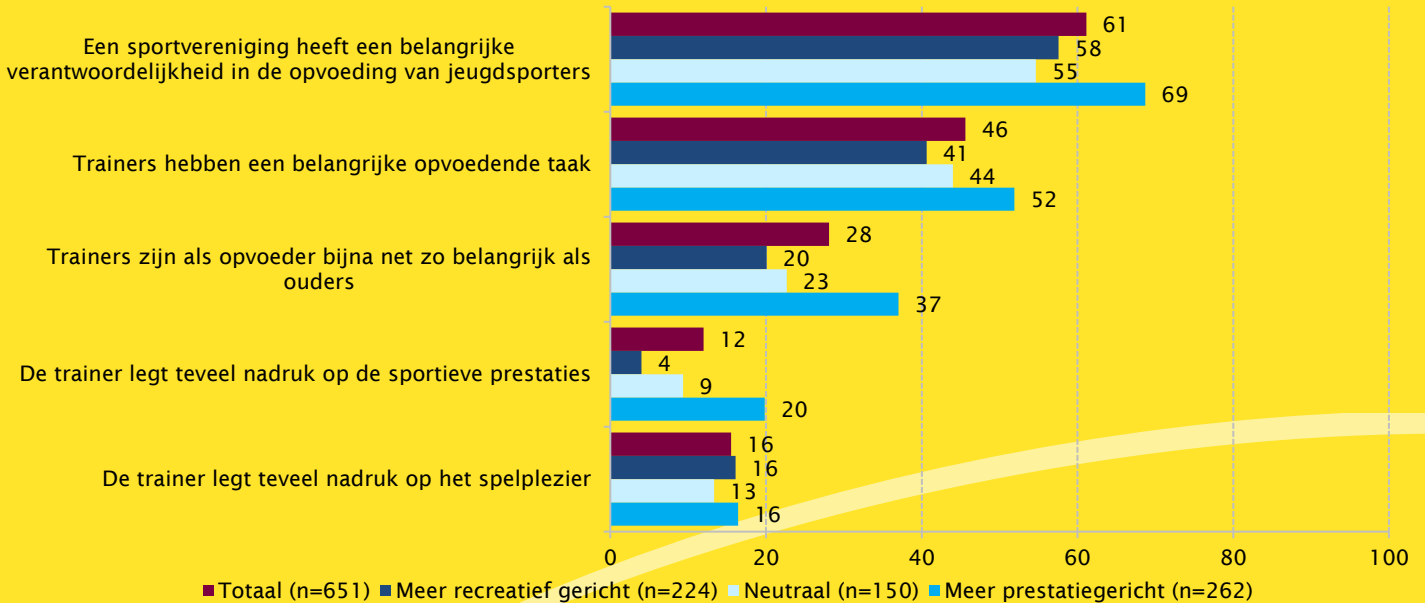
bestuurders vinden dat supporters elkaar moeten aanspreken op ongewenst gedrag langs de lijn (95%).

Rol van de trainer

Drie op de vijf ouders vinden dat een sportvereniging een belangrijke verantwoordelijkheid heeft in de opvoeding van de jeugdsporters (61%; figuur 3). Bijna de helft van de ouders is van mening dat trainers een belangrijke opvoedende taak hebben (46%); en volgens ruim een kwart (28%) zijn trainers als opvoeders bijna net zo belangrijk als ouders. Ouders van kinderen in een meer prestatief getypeerde sportgroep schrijven een iets grotere opvoedende taak toe aan de sportvereniging en de trainer (respectievelijk 69% en 52%) dan ouders van kinderen in een meer recreatief getypeerde groep (respectievelijk 58% en 41%). Bestuurders zien in iets grotere mate dan ouders belangrijke opvoedende verantwoordelijkheden voor de vereniging (71%) en trainer (56%; niet in figuur).

Volgens één op de zes ouders legt de trainer te veel nadruk op spelplezier (16%) en een ongeveer even grote groep ouders vindt juist dat de trainer te veel nadruk legt op sportieve prestaties (12%). Dit laatste geldt vooral voor ouders van kinderen in meer prestatief gerichte groepen (20%). Volgens een klein deel van de ouders laten trainers zich wel eens negatief uit tijdens trainingen (7%) of wedstrijden (6%; niet in figuur), ook hier vaker bij meer prestatief gerichte groepen (respectievelijk 9% en 8%) dan bij meer recreatief gerichte sportgroepen (respectievelijk 4% en 1%). Er zijn geen verschillen tussen sportvormen.

Figuur 3. De rol van de trainer in het kader van een positief sportklimaat, volgens ouders (in procenten, eens of helemaal eens)

Bron: Mulier Instituut, Nationaal Sportonderzoek (representatief online bevolkingspanel Ipsos), zomer 2019.

Beleid, regels en aandacht op de vereniging

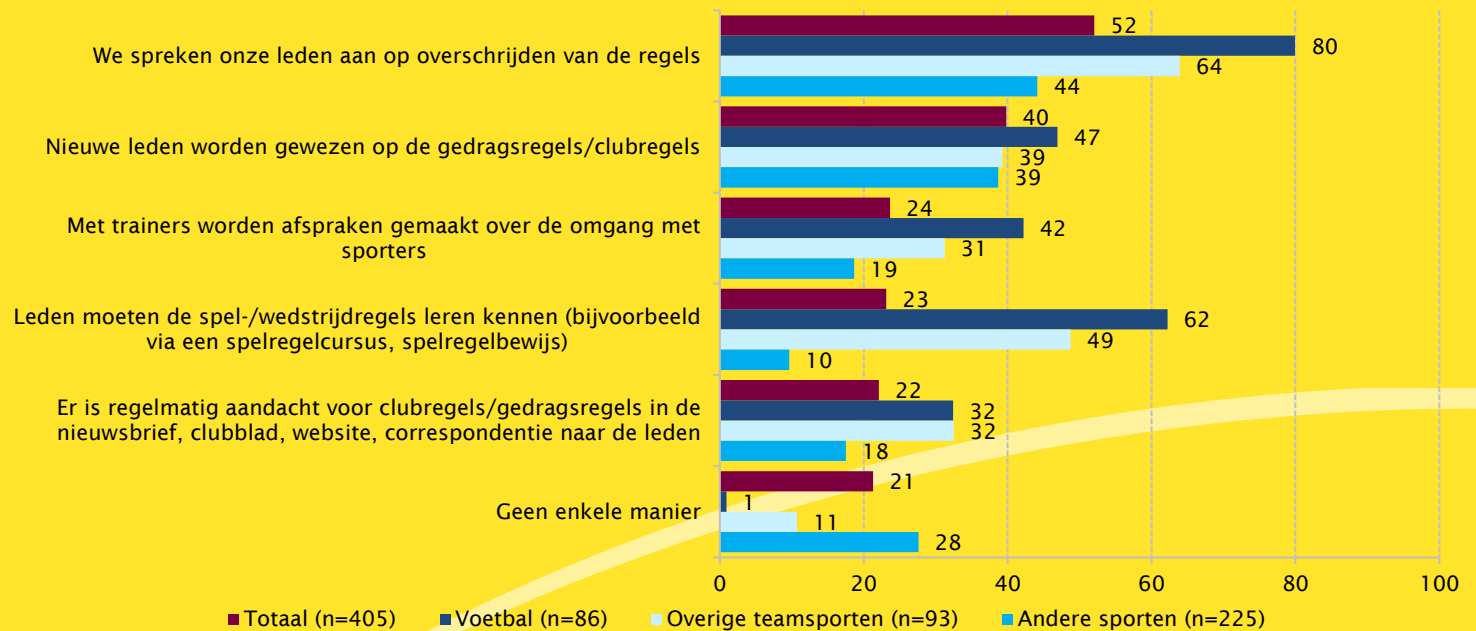
Het merendeel van de verenigingsbestuurders geeft aan dat er bij de vereniging iets van huisregels, gedragsregels of afspraken over normen en waarden op papier staat (84%; niet in figuur). Ruim de helft zegt te beschikken over gedrags- of huisregels. Minder dan de helft stelt dat er een vertrouwenscontactpersoon binnen de vereniging is (38%) of een beleid met betrekking tot de Verklaring Omtrent Gedrag (VOG; 36%). Voetbalclubs hebben relatief vaak een vertrouwenscontactpersoon (69%) en VOG-beleid (67%). Een klein deel van de bestuurders geeft aan dat hun club specifieke kindgerichte regels (14%) of een klachtenregeling kent (11%). Van de bestuurders van clubs die over gedragsregels beschikken, geeft de helft aan dat de sfeer beter is sinds er gedragsregels zijn. Bij voetbalverenigingen komen gedragsregels of andere afspraken op papier vaker voor dan bij andere (team)sportverenigingen. De meest voorkomende manieren waarop clubs volgens de bestuurders aandacht besteden aan het bevorderen van correct gedrag, sportiviteit en respect, zijn het aanspreken van leden op overschrijden van regels, het wijzen van nieuwe leden op de regels en het maken van afspraken met trainers (figuur 4). Eén op de vijf bestuurders zegt op geen enkele manier aandacht aan te besteden aan het bevorderen van correct gedrag, sportiviteit en respect (21%). Minder vaak

genoemde manieren (niet in figuur) zijn het bieden van de mogelijkheid aan trainers om cursussen of workshops te volgen gericht op een positieve sportcultuur (16%), de aanwezigheid van een bestuurder/manager om klachten mee te bespreken (14%) en een aparte commissie voor de aanpak van sportiviteit en respect/veilig sportklimaat (7% gemiddeld, bij 27% van de voetbalverenigingen). Voetbalverenigingen hebben niet alleen vaker gedragsregels of andere afspraken op papier, ze besteden ook vaker en op meer manieren aandacht aan het bevorderen van goed gedrag, sportiviteit en respect dan andere (team)sportverenigingen.

Conclusie

Ouders en verenigingsbestuurders zijn over het algemeen behoorlijk tevreden over het sportklimaat bij de sportvereniging van hun kind(eren). Een ruime meerderheid beoordeelt de sfeer en sociale veiligheid als goed. Over het pedagogisch sportklimaat zijn ze iets kritischer. Ouders en bestuurders in de voetbalsport zijn wat minder tevreden over de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat ten opzichte van andere sporten, maar voetbalclubs hebben hier ook vaker actief beleid op. Een meerderheid van de ouders en bestuurders ziet opvoedende verantwoordelijkheden voor de vereniging en ongeveer de helft voor de trainer. De meerderheid van de

Figuur 4. Manieren waarop sportverenigingen aandacht besteden aan het bevorderen van correct gedrag, sportiviteit en respect, volgens verenigingsbestuurders (in procenten)

Bron: Mulier Instituut, Verenigingspanel (representatief online panel sportverenigingen), winter 2019/2020.

ouders is tevreden over de rol die de trainer heeft in het creëren van een positief en sociaal veilig sportklimaat. Er zijn ook verbeterpunten. Eén vijfde van de ouders waarvan het kind in een meer prestatief getypeerde groep sport vindt dat de trainer teveel nadruk op de sportieve prestaties legt en een kleine groep ervaart negatief gedrag van de trainer tijdens wedstrijden en trainingen en/of stelt dat hun kind gepest of buitengesloten wordt.

Het is belangrijk dat trainers het welzijn van het kind boven de winst stellen, ook in meer prestatieve groepen. Daarom is het van belang dat sportverenigingen met dit thema aan de slag (blijven) gaan. Uit eerder onderzoek blijkt dat in 2017 57 procent van de sportverenigingen actief bezig was met het creëren van een veilig sportklimaat (Romijn & Van Kalmthout, 2017). Uit dit onderzoek blijkt dat bijna alle verenigingen wel iets op papier hebben staan over gedragsregels of afspraken over normen en waarden, maar dat nog lang niet alle verenigingen actief aandacht besteden aan het bevorderen van positief gedrag. Bovendien is pedagogisch handelen meer dan het tegengaan van een sociaal onveilig of te prestatief sportklimaat. Van belang is dat, ook bij de afwezigheid van grensoverschrijdend gedrag, in veel gevallen verbeteringen mogelijk zijn om het sportklimaat plezieriger

te maken en het pedagogisch handelen van trainers te verbeteren. Daarom is het belangrijk dat er een voortdurende dialoog is onder betrokkenen (kinderen, ouders, trainers, bestuurders) over voorwaarden voor en aandachtspunten van een pedagogisch sportklimaat. Ook het verschil in beleving van het sportklimaat tussen ouders en verenigingsbestuurders, zoals over de sociale veiligheid en opvoedende verantwoordelijkheden voor club en trainer, vraagt om meer dialoog tussen ouders en bestuurders (en andere betrokkenen) om ervaringen en kennis uit te wisselen, maar ook om de noodzaak van beleid, afspraken en communicatie over dit onderwerp goed af te stemmen. Sportverenigingen moeten blijvend worden gestimuleerd om op dit thema in te zetten en hierbij worden ondersteund door bonden en/of gemeenten.

Referenties

1. VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). *Nationaal sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).
2. Bronkhorst, A., Kerk, J. van der & Schipper-van Veldhoven, N.H.M.J. (2018). *Een pedagogisch sportklimaat: het realiseren van een positieve clubcultuur*. Bussum: Coutinho.
3. Romijn, D. & Kalmthout, J. van (2017). *VSK monitor 2017: voortgangsrapportage Actieplan 'naar een veiliger sportklimaat'*. Utrecht: Mulier Instituut.